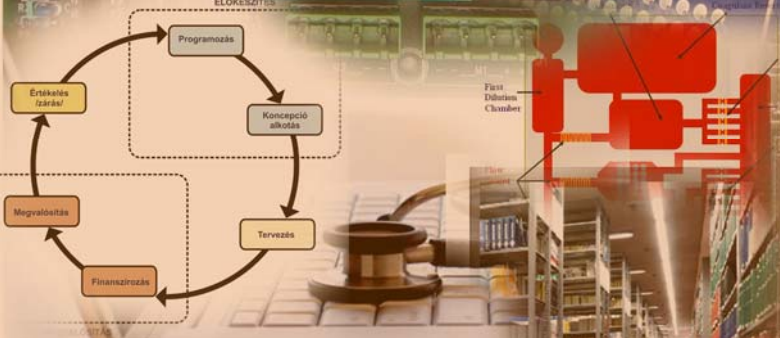

Bicsákné Furcsa Mária

Hogyan lehet megszerezni, csoportosítani az árukat?

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:
Az áruforgalom lebonyolítása

A követelménymodul száma: 0004-06 A tartomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-006-30

ÁRURENDSZEREZÉS, TERMÉKAZONOSÍTÁS A GAZDASÁGI ÉLETBEN

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Éppen reklámtáblát helyezett ki a rövidáru bolt bejárata elé a kereskedő, amikor munka közben megszólította őt az egyik járókelő. Megkérdezte, hogy hol van a legközelebbi cipőbolt, mert szeretne egy új cipőfűzőt vásárolni. Kereskedő azt javasolta, hogy ne menjen olyan messzire, mert ezt az árut ebben a rövidáru boltban is megvásárolhatja. A vásárló elcsodálkozott, mert nem tudta, hogy ugyanaz a termék eltérő profilú kereskedelmi egységekben is megvásárolható. Megkérdezte a kereskedőtől, mi az oka annak, hogy az áruk olyan sokféle szempont szerint csoportosíthatóak? Ön mit válaszolna erre a kérdésre? Jegyezze le a válaszát!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Az áru emberi szükségletek kielégítésére alkalmas dolog, amely adásvétel útján jut el a fogyasztóhoz, a vásárlóhoz. A tudomány és a technika eredményeinek hasznosítása, illetve a társadalmi igények változása miatt az áruk választéka ugrásszerűen növekszik. A vevő és az eladó egymásra találásának, az áruk pontos azonosításának feltétele az áruvilág áttekinthetősége, az azonos elvek szerint történő árurendszerezések alkalmazása. Minden tudományterület művelőjének természetes törekvése az, hogy meghatározott elvek alapján rendszerezze, és így egységbe foglalja a fogalmak, jelenségek, tárgyak sokféleségét. Ennek megfelelően a gazdasági életben tevékenykedő szakemberek is arra törekednek, hogy világos, egyértelmű, világviszonylatban is jól használható árurendszereket dolgozzanak ki.

1. Az árurendszerkézések jellemzői

A gazdálkodó egységek árukészlete nagyon sok választékelemből tevődik össze. Az áruk rendszerezése, csoportosítása a zavartalan, költséghatékony és jogszerű munkavégzést biztosítja. A választékelemek jól meghatározott csoportosítási elvek alkalmazása mellett rendszert alkotnak.

A rendszer egymással kapcsolatban álló és bizonyos tulajdonságokkal rendelkező rendszerezett elemek összességét jelenti.

A rendszer csak akkor használható megfelelően, ha ismerjük az osztályozási szempontokat, a besorolás szabályait.

Rendszerezés során két elvet kell figyelembe venni:

- a rendszerezés alapját képező szempontoknak teljes egészükben meghatározottaknak kell lenniük
- a rendszerezés szempontjainak viszonylag változatlanoknak kell lenniük.

Árurendszerkézés során be kell tartani az osztályozás általános elveit:

- A rendszerezés lényeges tulajdonság alapján történjen.
- A besorolás egyértelmű legyen, vagyis a rendszerben érvényesüljön a kizárásos elv.

Az árurendszerek soha nem zártak.

Minden új terméknek – meghatározott árujellemezők alapján – a rendszerbe beilleszthetőnek kell lennie.

A termékazonosító és árnyilvántartó rendszerek, azaz árurendszerek kidolgozásának és alkalmazásának célja:

- a gyors áruazonosítás biztosítása
- a vevők könnyebb tájékoztatása
- a gyors vásárlás lehetőségének megteremtése
- a gépi áruazonosítás biztosítása
- a készletgazdálkodás feladatainak megoldása
- nyilvántartások elkészítése
- statisztikai adatszolgáltatás
- a termékek nyomon-követhetőségének biztosítása
- globális kereskedelmi tevékenység biztosítása.

2. Az árurendszerek fajtái

Az árukészlet választékelemeinek csoportosítása sokféle szempont szerint történhet. Csoportosítás során mindig a rendszerezés célját vesszük alapul. A napjainkban használatos árurendszereknek két nagy típusát különíthetjük el: a hagyományos árurendszerezést és a kód típusú áruazonosító rendszereket.

A HAGYOMÁNYOS ÁRURENDSZEREZÉS:

Általános jellemzői: az emberek többsége által ismert, megszokott, elfogadott elvek szerint rendszerezik a termékeket. A rendszerezés elvei valamennyi árucsoportnál használhatóak, általános érvényűek. Az általános érvényű elveken belül speciális elvek is alkalmazásra kerülnek.

Rendszerező elvei:

A hagyományos árurendszerezés csoportosítási szempontjai:	Árucsoport:
Felhasználási terület szerinti csoportosítás	Pl.: élelmiszerek, ruházati cikkek, vegyi áruk stb.
Gyártástechnológiától függő csoportosítás:	Pl. Az élelmiszer áruk esetében: felvágottak, szalámitfélék, savanyított tejkészítmények, szeszes italok, pezsgők, stb. Pl. A ruházati cikkek esetében: fésűs gyapjuszövet, kártolt gyapjuszövet, szövött áruk, illetve fonatolt áruk (pl. a cipőfűző) stb.
Feldolgozottság fokától függően:	Pl. nyersanyagok, félkész termékek, kész termékek
Korszerűségtől függően:	Pl. LCD TV, illetve LED TV
Színüktől függően:	Pl. barna sör, félbarna, vörös sör, világos sör
Halmazállapottól függően:	Pl. folyékony, szilárd, gáznemű termékek
Áruszállítás és raktározás módja szerint:	Pl. fokozottan tűz- és robbanásveszélyes, nem tűzveszélyes, illetve darabáru, ömlesztett áru stb.
Környezetvédelmi szempontok szerint:	Pl. környezetszennyező termékek, környezetkímélő termékek
Méret, tömeg szerinti csoportosítás:	Pl. Nehéz, könnyű áruk.(pl. állványon történő tárolás során, illetve anyagmozgatásnál fontos jellemző)
Eredet szerint:	Pl. tokaji bor, rajnai bor, soproni bor stb.
Tartósság szerinti csoportosítás:	Pl. tartós, illetve korlátozottan tartós termékek
Az anyagi tulajdonság alapján:	Pl. az áruk fizikai, kémiai jellemzőit vesszük alapul. Csoportosíthatunk állomány, szag, savtartalom, szín, biológiai érték stb. alapján.
Veszélyesség alapján történő csoportosítás:	Pl. veszélyes áru, nem veszélyes termék
Méreg erősség alapján:	Pl. nagyon mérgező, mérgező, ártalmas
Tartósítás módjától függően:	Pl. hűtött áruk, szárított termékek, füstölt készítmények
Nemtől, korcsoporttól függően:	Pl. gyermekruházati cikkek, csecsemőruházati cikkek,

A hagyományos árurendszerezés legjelentősebb rendszerező elve: a felhasználási terület. Az áruk csoportosítása tehát a termék rendeltetésétől, azaz a szükséglet-kielégítés céljától függ.

1. ábra. Egy bolt bejárata¹

A felhasználási terület szerinti rendszerezési elv kerül alkalmazásra a **kereskedelem szakosításánál** is. Ennek megfelelően különböztetik meg pl. a fogyasztási cikk kereskedelmet, a termelőeszköz kereskedelmet.

Ezt alkalmazzák a **boltok szakosodása során**, pl. élelmiszer bolt, vegyi áru bolt.

A szaküzletek **bejáratánál** ennek megfelelő feliratok tájékoztatnak a bolt jellegéről pl. Festékszaküzlet, Híradástechnikai bolt, Kenyérbolt. A boltok **eladótereiben** ennek megfelelően helyezik ki az irányítótáblákat pl. Pékárúk, Zöldségfélék, Tejtermékek.

¹ Forrás: www.debrecefestek.hu/img/foto_01.jpg

Ezt a rendszerező elvet alkalmazzák a **termékkatalógusok** is. Az egyik lakberendezési cikket forgalmazó vállalkozás katalógusában az alábbi csoportosításban mutatja be termékeit: Nappali, Étkezés, Konyha, Hálószoba, Tiniszoba, stb., vagyis az áruk könnyebb megtalálása érdekében felhasználási terület szerint rendszerezi a termékeket.

A hagyományos árurendszerezés elvei felhasználhatóak a **gazdasági osztályozások kidolgozásánál** is. A kereskedelemben az egyik leggyakrabban használt áruazonosító rendszer a vámtarifa, azaz a Kombinált Nomenklátúra. Ennek kidolgozása során is a hagyományos árurendszerezés elveit, alapvető áruismereti sajátosságokat vettek figyelembe. Ez a rendszer az Áruosztályok és Árucsoportok rendszerében az árukat természetrajzi sorrendben rendszerezi. A termékek az egyszerűtől az összetett felé haladva követik egymást.

A **Magyar Élelmiszerkönyv irányelveinek kidolgozása** során is a hagyományos árurendszerezés elveit vették figyelembe. A 2-85 irányelv tartalmazza a száraztésztákra vonatkozó előírásokat. A száraztészták választékelemeit 3 csoportba sorolják. A csoportosítás szempontjai: összetétel, alak, az előállítás módja. Ezek a csoportosítási szempontok egyben nagyon fontos minőséget meghatározó tényezők, vagyis árujellemzők.

Jelentős ez az árurendszer **a raktári rend kialakítása során és a boltok eladóttereinek elrendezésénél** is (pl. húsfűtő raktár, vegyfűtő raktár, csomagoló pult, édességek). Az áruk raktári és eladótéri elhelyezésénél a következő szempontokat vehetjük figyelembe:

- **Az áruk minőségének védelme, a forgalom növelése:** Az áruk kihelyezésénél figyelembe kell venni anyagi tulajdonságaikat, az egymásra és a környezetre gyakorolt hatásukat. Árutárolás, árukihelyezés során jogszabályi előírásokat is be kell tartani pl. a veszélyes áruk esetében a kémiai biztonságról szóló törvényben rögzítetteket.
 - Az élelmiszerek tárolása során szakosított tárolást kell biztosítani, optimális hőmérsékletet és páratartalmat. Az áruk raktári és eladótéri elhelyezésénél figyelni kell a termékek jellegére, csomagolására.
 - Az előre csomagolt termékeket az ömlesztett, illetve darabáruk közelében helyezik el. A csomagolás nélkül forgalmazott árukat fokozottabban kell védeni az árukárosodástól, a szennyeződéstől.
 - A nehéz árukat az állványok, polcok alsó részén kell elhelyezni, hogy könnyebb legyen mozgatni azokat. A keresett termékeket a boltok távolabbi részén helyezik el, hogy ezzel is befolyásolják a vásárlók mozgását, vásárlási szándékát. Így a bolt olyan részébe is eljutnak a vevők, ahová egyébként nem akartak volna elmenni és esetleg olyan árukat is megvásárolnak, amelyeket nem szándékoztak megvenni (növelhető az impulzív vásárlások száma).
 - A kevésbé ismert, az elfekvő termékeket (inkurrens árukat) és az akciós árukat célszerű kiemelt helyen pl. pénztáraknál, állványok végénél elhelyezni, hogy szembetűnő legyen, és a vásárló észrevegye.
- **Munkaszervezési szempontok érvényesítése:** Az áruátvevő helyiségek, a raktárak és az eladótér megfelelő kapcsolódása biztosítja az áruk szakszerű elhelyezését és a gyors árufeltöltést.

- **Vagyonvédelem:** A nagy értékű termékeket, élvezeti- és luxuscikkeket, kis terjedelmű árukat védeni kell az illetéktelen eltulajdonítástól. Ezeket a termékeket áruvédelmi címkével ellátva, vagy védőtokokban, vitrinekben kell eladásra felkínálni, illetve a pénztárak közelében kell elhelyezni.

A hagyományos árurendszerezés során alkalmazott speciális érvényű rendszerező elvek jelentősége:

- **Az eredet, azaz származás szerinti** csoportosítást (pl. tokaji bor, rajnai bor, soproni bor stb., illetve indiai tea, grúz tea stb.) akkor használjuk, ha a földrajzi származás szorosan összefügg a termék minőségével. Ez a rendszerező elv megjelenik a termék megnevezésében is. Ezeknek az áruknak egy része jogi oltalom alatt áll. Földrajzi árujelzőként oltalomban részesülhet a kereskedelmi forgalomban a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt földrajzi jelzés és eredet-megjelölés. A földrajzi jelzés valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott vagy előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve, vagy egyéb jellemzője lényegileg ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható.
- **Az egyéb speciális csoportosítási elvek** pl. halmazállapot, veszélyesség, szín stb., akkor kerülnek alkalmazásra, ha az a termék minőségének megítélését, kezelését alapvetően befolyásolja.

A hagyományos árurendszerezés hátrányai:

- Cikkelem mélységű pontos áruazonosításra nem nyújt lehetőséget. Ugyanaz a termék különböző árucsoportokba is besorolható.
- Gépi áruazonosításra nem alkalmas.
- Készletgazdálkodás céljára nem megfelelő.

KÓD TÍPUSÚ ÁRUAZONOSÍTÓ RENDSZEREK:

A kereskedelemben több millió árucikk van forgalomban. A forgalom- és a készletnyilvántartás ma már számítógépes programokkal történik. Ezért nagy jelentőségűek azok az árurendszerek, amelyek biztosítják a termékek gyors, pontos gépi áruazonosítását, a gépi adatfeldolgozást. Nemzetközi szinten is egységesen használható, megbízható és összehasonlítható statisztikák szükségesek ahhoz, hogy a vállalkozások felmérhessék versenyképességüket, és azok hasznos segítséget nyújtsanak az együttműködés bővítésében. Az árutömeg nyilvántartásához, az ellátási lánc hatékony működéséhez szükséges, hogy egy adott áru csak egy helyre legyen besorolható. Ezért a korszerű rendszerek már kódolnak.

A kódolás: az információ megadása meghatározott elvek szerinti olyan egyezményes jelekkel, amelyek lehetővé teszik a számítógépes adatfeldolgozást is. Egyes áruazonosító rendszerek esetében szabad szemmel történő leolvasásra és billentyűzet segítségével történő bevitelre van lehetőség, míg más áruazonosító rendszerek esetében biztosított a gépi leolvasás is. A kereskedelmi munkát egyszerűsíti, pontosítja, ha mind a két megoldásra egyidejűleg lehetőséget biztosítanak az alkalmazott kódolási eljárások.

Kódolás céljára használatos jelek:

- Számok (numerikus kódrendszerek): Leggyakrabban a tízes (decimális) számrendszer számjegyeit alkalmazzák.
- Betűk (alfás kódrendszerek): pl. a latin ábécé betűi, amelyeket a magyar nyelv is használ.
- Világos és sötét vonalak (vonalkódok): Lehetőséget biztosítanak a gyors gépi áruazonosításra. Leolvasáskor a vonalkód olvasó világítja meg a jeleket. A világos és a sötét csíkok eltérő mértékben verik vissza a fényt, amit a készülék érzékel és értelmez (dekódol), majd az adatokat továbbítja a számítógépnek. A sikeres leolvasást hang- és fényjelzés szokta kísélni.
- Az előzőek kombinációi (pl. alfanumerikus kódrendszerek)

A kódtípusú áruazonosító rendszerek fajtái:

Ezek közül a rendszerek közül a numerikus kódrendszerek közé tartozó gazdasági osztályozások még ténylegesen is csoportosítják az árukat, de az automatikus áruazonosítást biztosító kódrendszerek már mellőzik az áruválaszték teljes körű rendszerezését. Ennek az az oka, hogy az első csoportba tartozó áruosztályozások elsősorban statisztikai célokra szolgálnak, míg a vonalkódokhoz kapcsolódó áruazonosító rendszerek alkalmazása során a legfontosabb feladat az azonosítás és a készletgazdálkodás feladatainak megoldása.

1. Numerikus kódrendszerek:

A hagyományos árurendszerezés elveit nem nélkülözhetik azok a korszerű áruinformációs rendszerek sem, amelyeknek használatát jogszabályok írják elő. Készítésükkel a különböző szintű statisztikai hivatalok foglalkoznak.

Az Európai Unió statisztikai hivatalával (Eurostat) összehangolt tevékenységet folytat a hazai intézmény, a Központi Statisztikai Hivatal.

Az ENSZ és az EU a gazdasági osztályozások összehangolt, integrált rendszerét hozta létre. Hazánkban az ezekkel összhangban lévő nemzeti szintű osztályozásokat alkalmazzuk. A gazdasági osztályozások közé tartozó tevékenységi, termék-szolgáltatás és áruosztályozások numerikus kódokat alkalmaznak. Kódolás céljára a tízes számrendszer számjegyeit használják fel.

A legfontosabb gazdasági osztályozások:

- **HS** (Harmonized Commodity Description): **Harmonizált Áruleíró és Kódrendszer** (6 számjegyű kód), amelyet világ szinten használnak áruosztályozás céljára. 1988-tól érvényben lévő, nemzetközileg elfogadott vámnómenklatúra, amely a termékeket elsősorban alapanyaguk, valamint feldolgozottságuk foka szerint rendezi. A termékcsoportosítást olyan jellemzőkre alapozza, amelyek egyszerűen, lehetőleg puszta megfigyelés útján felismerhetők.
- **PRODCOM** (Production Nomenclature): az EU ipari termelésének megfigyeléséhez használatos osztályozás.
- **CPA** (the European Classification of Products by Activity): Termékek és szolgáltatások tevékenység szerinti osztályozása. Európai szintű osztályozás.
- **CN** (Combined Nomenclature): (magyar elnevezéssel és rövidítéssel: **Kombinált Nómenklatúra**, azaz KN) (8 számjegyű áruosztályozás, a HS további részletezése), amelyet európai szinten alkalmaznak áruosztályozás céljára. Az Európai Unió alapja a vámunió, ami a teljes áruforgalomra kiterjed, és magában foglalja a tagállamok közötti import- és exportvámok, valamint a vámjellegű korlátozások megszüntetését, illetőleg egységes vámtarifa bevezetését az Európai Unió kívüli harmadik országokkal szemben. Így az áruk és szolgáltatások az Európai Unió belső piacán szabadon áramlanak. Magyarország és a többi EU tagállam között nincsenek vámok, s így megvalósult a szabad kereskedelem. A Kombinált Nómenklatúra esetében az áruosztályozás olyan tevékenység, amelyen egy adott termék megfelelő vámtarifaszámának meghatározását kell érteni. Ezt a tevékenységet azért végzik, hogy a közösség területére behozott vagy onnan kivinni szándékozott áruk vámtarifaszámai meghatározhatóak legyenek a vám mértékének, illetve az ún. nem közösségi adók és egyéb díjak (áfa, jövedéki adó, környezetvédelmi termékdíj stb.) meghatározása érdekében. Hazai viszonylatban pl. számlázás során a vámtarifaszámot vtsz-nek rövidítik. A Kombinált Nómenklatúra az áruk besorolására hat különböző általános szabályt alkalmaz, amelyeket számmal határol el egymástól. A szabályok alkalmazásával XXI Áruosztályba, azon belül 98 Árucsoportba sorolják be a termékeket. Egyes Árucsoportokon belül Árualcsoportokat is kialakítanak. A vámtarifaszámok felépítése:
 - 1-2. pozíció az árucsoportot jelöli
 - 3-4. pozíció az árucsoporton belül elfoglalt helyet jelenti
 - 5-6. pozíció HS alszáma
 - 7-8. pozíció KN alszáma
- **TESZOR'08**: Termékek és Szolgáltatások Osztályozási Rendszere, amely az egyes szakágazatokat termék- és szolgáltatás-csoportokra bontja tovább. A 451/2008/EK rendelet alapján 2008-tól a TESZOR-t kell alkalmazni a statisztikában.
- **ITO'09**: Ipari Termékosztályozás, amely magában foglalja a TEÁOR'08-at (Gazdasági tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere 2008), valamint a 6 számjegyű Termékek és Szolgáltatások Osztályozási Rendszerét (TESZOR). Az ITO'09 12 számjegyű kód. (p 105121 00 0 055 Zsírszegény tejpor).

2. Automatikus azonosítási technikát biztosító kód típusú áruinformációs rendszerek:

Gyors és nagy pontosságú azonosítási technológiák kifejlesztését tették lehetővé a különböző típusú vonalkódok. A legismertebb változata világos és sötét színű, keskenyebb és szélesebb párhuzamos vonalakkal áll. A vonalkódhoz mindig tartozik egy olyan számsorozat, amely a termékre vonatkozó információhalmazt tartalmazza. Ez a számsorozat is, és az információhalmaz is a felhasználó számítógépes adathalmazában van rögzítve. Napjainkban már csökkentett helyigényű és tömörített kódokat is használnak. A világ szinte valamennyi országában alkalmazásra kerülő kódtípusú áruazonosító rendszer a GS1 (EAN).

A nemzetközi áruazonosítási célokra kidolgozott GS1 és a hazai fejlesztés céljára kidolgozott ETK összefüggései, jellemzői:

- **GS1 (European Article Numbering Association) kódrendszer:** 1977-ben vezették be az **Európai Áruazonosító Kódrendszert**, amely 13 számjegyű numerikus kódból és a vele azonos tartalmú vonalkódból áll. A brüsszeli központú EAN társasághoz Magyarország 1984-ben csatlakozott. Ekkor kapta meg az ország azonosító számot: 599. Az EAN és az UCC (Uniform Code Council) egyesüléséből jött létre 2005 elején egy olyan globális szervezet, amelynek több mint 100 tagországa van. Ez a **GS1** szervezet, amely nemzetközi szinten jól használható szabványokat dolgozott ki. Ismertebb GS1 szabványok:
 - **GTIN (Global Trade Item Number – GTIN)– Globális Kereskedelmi Áruazonosító Szám** (pl. GTIN-13, azaz EAN-13, azaz GS1-13)

2. ábra. Globális Kereskedelmi Áruazonosító Szám²

- **GS1 Globális Helyazonosító Szám (GS1 GLN)**
- **GS1 Szállítási egységek sorszám kódja (GS1 SSCC)** stb.

A GS1 szervezet által bevezetett szabványok biztosítják az elektronikus adatcserét és a rádiófrekvenciás termékazonosítást (Radio Frequency Identification, azaz RFID rendszer) és gyors választ adnak a "Mi az áru?", és a "Hol az áru?" – kérdésekre.

² Forrás: www.gs1sk.org/i/2dkody1.jpg

- **Egységes Termék Kód (ETK):** A piaci viszonyok közötti működés megteremtése és a termékek számítógépes nyilvántartási rendszerének széles körű elterjesztése érdekében vezették be Magyarországon az ETK-t (145/1991. (XI. 22.) Korm. rendelet), amely a terméket konkrétan azonosító, egységes elvek alapján felépülő 9 számjegyű kód. A belföldön előállított termékek esetében az ETK-szám első öt számjegye a gyártót, további négy számjegye az általa előállított terméket azonosítja. Ha az egy gyártó által készített termékfajták nagy száma vagy egyéb körülmény indokolja, akkor egy gyártó több azonosító számmal is rendelkezhet. Ez a rendszer numerikus kód formájában még nem alkalmas az automatikus áruazonosítás céljára. Megfelelő eljárás alkalmazásával azonban lehetőség van arra, hogy átalakítsuk. Az ETK egységes szabályok alapján alakítható át EAN kóddá: elé kell illeszteni az EAN társaság által kibocsátott ország azonosító számot, majd meghatározott matematikai művelet sor elvégzése után ki kell számolni a 13. számjegyet. Ez az úgynevezett ellenőrző számjegy. Az így kapott számot át kell írni kettes számrendszerbe (0, 1), és el kell készíteni a vonalkódot.

A vonalkódok kereskedelmi alkalmazása: A vonalkódok alkalmazásának még ma is a legismertebb területe az áru azonosítása az értékesítés során.

Az EPOS-rendszer (Electronic Point Of Sale, azaz Elektronikus Értékesítési Pont, rövidebb nevén: POS) alkalmazása esetén az értékesítés, a teljes készletgazdálkodás folyamata a vonalkódokhoz kapcsolódik.

3. ábra. POS-rendszer eszközei³

A termék azonosítására szolgáló GTIN (EAN) vonalkódot elektronikus leolvasó berendezéssel (Auto ID eszköz) olvassák le, és az elektromos jelsorozatot bejuttatják a pénztárgépbe, illetve a hozzacsatlakoztatott számítógépbe.

³ Forrás: www.gcse.com/ict/images/epos_till.jpg

A rendszer zavartalan működését biztosítja az, hogy a vonalkód alatt elhelyezett numerikus kód billentyűzet segítségével is bejuttatható a pénztárgépbe. Erre akkor van szükség, ha a vonalkódot valamilyen ok miatt nem lehet leolvasni pl. elszennyeződött. A termékazonosításhoz és a készletgazdálkodáshoz szükséges adatokat a pénztárgép memóriájában tárolják. Termékazonosítás után a pénztárgép kiírja a megfelelő adatokat pl. a termék árát, a fizetendő összeget és a nyugta, vagy a számla elkészítése után az eladott áru mennyiségével, értékével csökkenti a készletet.

A GS1 kódok felépítésének köszönhetően áruazonosítás során gyakorlatilag kizárt a tévedés. A kód utolsó számjegye, az úgynevezett ellenőrző számjegye újbóli kiszámítása biztosítja ezt. Az ellenőrző számjegyet mindig az előtte álló számjegyekből kapjuk meg egy matematikai művelet sor elvégzése után.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Gyakorlati munkahelyén rajzolja le az eladótér alaprajzát és írja be az egyes területeken eladásra kínált árucsoportok nevét! Jelölje be az ábrán a raktárak kapcsolódási pontjait! Figyelje meg az áruk eladótéri elhelyezésének szabályait!

2. Olvassa el a "SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM"-ban a hagyományos árurendszerzés jellemzését! Tekintse át az "ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET"-ben megfogalmazott kérdésre adott választát! A hagyományos árurendszerzés elvei alapján többféle szempont szerint is csoportosítható ugyanaz a termék pl. felhasználási területtől, gyártástechnológiától vagy mérettől függően is. Jegyezze meg a hagyományos árurendszerek általános és speciális érvényű rendszerező elveit! Figyelje meg azok áruismereti, kereskedelmi jelentőségét! Lehetséges, hogy most másképpen válaszolna a felvetődött kérdésre. Jegyezze le a választát!

3. A Központi Statisztikai Hivatal honlapján olvashatjuk a Belföldi Termékosztályozás rövid jellemzését. Olvassa el Ön is e kód típusú áruazonosító rendszer jellemzőit! (http://portal.ksh.hu/pls/ksh/ksh_web.meta.leiras?p_lang=HU&p_ot_id=350&p_obj_id=079&p_id=079)

"Az osztályozás története: A KSH a Belföldi Termékosztályozást 1996-ban vezette be, amelyet minden évben felülvizsgált és módosított az EU ipari termékjegyzéke, a PRODCOM szerint. A BTO 2007. december 31-ig volt érvényben. A BTO elődjei: az Ipari Termékek Jegyzéke (ITJ), a Mezőgazdasági és Erdészeti Termékek Jegyzéke (METJ), valamint a Számítástechnika-alkalmazási Termékek Jegyzéke (SZATJ).

Struktúra: A nómenklatúra 10 számjegű termék kódjaiba 1-4 számjegyen beépült a tevékenységi osztályozás (TEÁOR'03), 5-6. számjegyen az EU produktum osztályozása, a CPA. A további részletezésben az EU ipari termékjegyzékét, a PRODCOM-ot illetve a magyar specialitásokat vettük figyelembe."

Válaszoljon az alábbi kérdésekre, választát jegyezze fel!

1. Hatályos osztályozás-e a BTO? _____

2. Milyen gazdasági osztályozásokat alkalmaztak a BTO előtt? _____

4. Tanulmányozza A közösségi vámjog 2010 tájékoztató alábbi részletét!⁴ Majd válaszoljon a feltett kérdésre!

⁴ Forrás: www.itdh.com/resource.aspx?ResourceID=vam100408magyar1 2010. július 8.

"A vámtartozás keletkezésekor a jog szerint fizetendő vám az Európai Közösségek Vámtarifáján alapul, aminek része az un. Kombinált Nomenklatúra (továbbiakban: KN) is. A Vámigazgatások Világszervezete által gondozott nemzetközi egyezményen alapuló árueleíró és kódrendszert, a KN-t az unióban a vám- és statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK tanácsi rendelet hirdette ki. Ezen alapszabály végrehajtására az Európai Bizottság minden évben kihirdeti a KN következő évre vonatkozó teljes változatát, a hatályos autonóm és szerződéses vámtételek rögzítésével." "A KN többek között tartalmazza a besorolási szabályokat, a vámtételeket, a külkereskedelmi statisztika gyűjtését és elemzését szolgáló intézkedéseket és az egyes árukra vonatkozó különös előírásokat. A vámeljáráások gyorsítása, a kapcsolódó szabályozások átláthatósága és az egyszerűbb alkalmazás érdekében az Unión belül on-line adatbázist hoztak létre. Az un. Integrált Vámtarifa (továbbiakban: TARIC) az Unió összes tarifális kereskedelempolitikai intézkedését (vámtétel, tarifális kedvezmények, piacvédelmi szabályok) tartalmazza. A folyamatosan változó, dinamikus adatbázisban naponta több ezer módosítást hajtanak (hajthatnak) végre. A TARIC rendszer az interneten valamennyi tagország nyelvén hozzáférhető. A magyar nemzeti TARIC rendszer (elérhetőség: <http://kkk.vam.gov.hu/eles/1/taricweb>) az uniós intézkedéseken túl tartalmazza a nemzeti adók mértékét is. A rendszer legfőbb előnye, hogy napi frissítéssel követi az egyes árukra vonatkozó intézkedések változását."

Mi a TARIC? _____

5. Látogasson el a <http://kkk.vam.gov.hu/eles/1/taricweb> honlapra. A felhasználói menüből válassza ki a KN Magyarázatot, majd írja be a keresőbe a "vaj" szót! Sikeres keresés után olvassa el a magyarázatot és írja fel az áru vámtarifaszámát! Keressen a "margarin" szóra, majd a magyarázat elolvasása után jegyezze fel a vámtarifaszámát!

1. Vaj: vtsz _____

2. Margarin: vtsz _____

6. Keresse meg az interneten a 948/2009/EK rendeletet! (Letölthető az internetről: <http://www.vam.hu/loadBinaryContent.do?binaryId=27583>) Tanulmányozza a Kombinált Nomenklatúra XI. Áruosztályába tartozó termékeit! Jegyezze fel a megjegyzésben felsorolt azon termékeket, amelyek nem sorolhatóak ebbe az árucsoportba!

7. Olvassa el a GS1 azonosítószámok jellemzőit!

"A vállalkozások igénye alapján a GS1 Magyarország az azonosító számokat a GS1 prefix alapján adja ki, amit az adott céghez rendelt azonosítóval együtt GS1 cégprefixnek nevezünk.

- a kiskereskedelmi egységek GTIN (közismertebb nevén EAN) számának képzéséhez kétféle, a 13 és a 8 számjegyből álló (GTIN-13, GTIN-8),
- a kereskedelmi gyűjtőegységek azonosításához pedig 13 vagy 14 jegyű struktúra (GTIN-13, GTIN-14) használható.

Ezek az azonosító számok vonalkód jelképpel (EAN-8, EAN/UCC-13...) ábrázolhatók, amelyek elektronikus leolvasása gyorsabbá, hatékonyabbá teszi a beszerzési készlet nyilvántartási és értékesítési folyamatait.

Az elosztási láncban egyéb, kiegészítő adatokra is szükség lehet, ha pontosan meg akarjuk határozni az áruk eredetét, jelenlegi tartózkodási helyét, illetve egyáltalán magáról az árról több információt szeretnénk szabványosan megjeleníteni. A GS1-128 rendszer – az azonosításon túlmenően – lehetővé teszi a különböző hosszúságú adatok megjelenítését, vagy akár több adat egybefűzését és azok egyetlen vonalkód jelkép (UCC/EAN-128) formájában történő szabványos ábrázolását."

"A GLN és GTIN szám struktúrája: A GLN és GTIN számokat szigorú szabályok alapján képezik és kezelik, amelyek garantálják, hogy mindegyikből csak egy van a világon, vagyis egyediek és mindig megfelelnek az alábbi követelményeknek:

- numerikus karakterekből állnak,
- 13 számjegy hosszúságúak,
- a GS1 által meghatározott 3 karakter hosszúságú prefixszel kezdődnek,
- szabályos algoritmussal képzett ellenőrző számmal fejeződnek be."⁵

Készítsen jegyzeteket!

8. Látogasson el a GS1 honlapra (<http://www.gs1hu.org/>)! Olvassa el a "Termékazonosítás, szám- és vonalkód képzés egyszerűen, könnyen, érthetően" című füzetet! (Elérhetősége: http://www.gs1hu.org/download/vonalkod_fuzet_2007.pdf) Másolja le a 13. oldalon található ábrát, amelyen a GTIN-13 kód felépítése szerepel!

⁵ Forrás: <http://www.gs1hu.org/default.asp?idx=133> 2010. július 8.

9. Kérje meg a gyakorlati oktatóját, hogy ismertesse meg Önnel a boltban alkalmazott EPOS– (azaz POS–) rendszer működését! Tapasztalatait jegyezze fel az alábbi Megfigyelési lapra!

MEGFIGYELÉSI LAP
A gyakorlati munkahelyen alkalmazott megoldás sajátosságai:
A rendszer összetevői:
A rendszert működtető felelős személy beosztása:
A vonalkód nélkül átvett áruk kódolásának módja:
A számla készítésének módja:
A pénztárzárás módja:
A rendszer alkalmazásának előnyei:

10. Egy termék GTIN–13 kódja megsérült és ezért a pénztáros nem tudja azonosítani a terméket! Az első 12 számjegy azonban jól látható: 599820074343. Látogasson el a GS1 Magyarország honlapjára, majd a főoldalon a "Hasznos tudnivalók" közül válassza ki az "Ellenőrző szám számítás" funkciót! Gépelje be a programba a 12 számjegyet és adja meg az ellenőrző számjegyet! Írja fel ezt a számot!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Soroljon fel olyan területeket, ahol nélkülözhetetlen a hagyományos árurendszerezés!

1. _____
2. _____
3. _____

2. feladat

Írja be az alábbi táblázat megfelelő rovatába azt, hogy az áruk raktári és eladótéri elhelyezése során milyen szempontokat tanácsos figyelembe venni!

Az áruk raktári és eladótéri elhelyezésének szempontjai:	A hagyományos árurendszerezés alkalmazása:
.....	– felhasználási terület szerinti elhelyezés
.....	– anyagi tulajdonságok figyelembevétele, megfelelő áruszomszédság kialakítása
.....	– az inkurrens áruk elhelyezése a pénztáraknál
.....	– a raktárak és az áruátvevő helyiségek megfelelő kapcsolódása
.....	– a raktárak és az eladótér megfelelő kapcsolódása
.....	– nagy értékű termékek elhelyezése a pénztáraknál

3. feladat

Az alábbi táblázatban termékeket, termékcsoportokat tüntettünk fel. Írja be a táblázatba a hagyományos árurendszerezés megfelelő alapelvét!

Termékek:	Rendszerező elv:
Járművek, élelmiszerek	
Folyékony mosószerek, mosóporok	
Indiai tea, ceyloni tea	
Forgódobos, illetve keverőtárcsás mosógépek	

4. feladat

Töltse ki az alábbi táblázatot!

Áruazonosító rendszer:	Pontos megnevezése:	Jelentősége a gazdasági életben:
KN:		
GTIN:		
TESZOR:		
HS:		
ETK:		
EAN		
BTO:		

5. feladat

Melyik rendszer része a KN?

6. feladat

Húzza alá az alábbi felsorolásból azokat a jellemzőket, amelyek a POS-rendszerre jellemzőek, és egyben annak előnyös tulajdonságai!

- A pénztárosnak ismerni kell az összes termék árát.
- Gyorsítja, pontosítja, egyszerűsíti a kereskedelmi tevékenységet.
- Olcsó a telepítése, nem kíván szakértelmet a működtetése.
- A számítógép memóriájából lekérdezhetőek a készlettel kapcsolatos adatok.
- Egyszerűbben elkészíthetőek a megrendelések.
- Optimális készletgazdálkodást biztosít.
- Nehezen olvashatóak a vonalkódok.

7. feladat

Egy termék GTIN-13 kódját billentyűzéssel vitte be a pénztáros a pénztárgépbe. Gépelés során számcsoportokra tagolva olvasta fel a kódot: 5998200743436. Írja fel a számcsoportok jelentését, majd jegyezze fel azt, hogy ki adja ki az adott számcsoportot!

Számcsoport:	Jelentése:	Kibocsátó:
--------------	------------	------------

HOGYAN LEHET RENDSZEREZNI, CSOPORTOSÍTANI AZ ÁRUKAT?

599		
82007		
4343		
6		

8. feladat

Írja fel az előző feladatban megadott termék EAN-13 kódjából az áru lehetséges ETK kódját!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1. Kereskedelem tagozódása
2. Az eladótérek és a raktárak rendjének kialakítása
3. Gazdasági osztályozások kidolgozása.

2. feladat

Az áruk raktári és eladótéri elhelyezésének szempontjai:	A hagyományos árurendszerezés alkalmazása:
Az áruk minőségének védelme, a forgalom növelése:	– felhasználási terület szerinti elhelyezés – anyagi tulajdonságok figyelembevétele, megfelelő áruszomszédság kialakítása – az inkurrens áruk elhelyezése a pénztáraknál
Munkaszervezési szempontok érvényesítése:	– a raktárak és az áruátvevő helyiségek megfelelő kapcsolódása – a raktárak és az eladótér megfelelő kapcsolódása
Vagyonvédelem biztosítása:	– nagy értékű termékek elhelyezése a pénztáraknál

3. feladat

Termékek:	Rendszerező elv:
Járművek, élelmiszerek	– felhasználási terület
Folyékony mosószerek, mosóporok	– halmazállapot
Indiai tea, ceyloni tea	– származás
Forgódobos, illetve keverőtárcsás mosógépek	– korszerűség

4. feladat

Áruazonosító rendszer:	Pontos megnevezése:	Jelentősége a gazdasági életben:
KN:	Kombinált Nomenklátúra	Vámeljáráásoknál, számlázás során
GTIN:	Globális Kereskedelmi Áruazonosító Szám	Termékazonosítás pl. értékesítés során.
TESZOR:	Termékek és Szolgáltatások Osztályozási Rendszere	Statisztikai jelentések készítése.
HS:	Harmonizált Áruleíró és Kódrendszer	Vámeljáráás során áruazonosítás.

HOGYAN LEHET RENDSZEREZNI, CSOPORTOSÍTANI AZ ÁRUKAT?

ETK:	Egységes Termékkód	EAN-kódok elkészítése (azaz GTIN vagy GS1 kódok készítése)
EAN	Európai Áruazonosító Kódrendszer	Termékazonosítás pl. értékesítés során.
BTO:	Belföldi Termékosztályozás	– (Hatályon kívül helyezték.)

5. feladat

- Az Integrált Vámtarifa (TARIC) része.

6. feladat

- A pénztárosnak ismerni kell az összes termék árát.
- Gyorsítja, pontosítja, egyszerűsíti a kereskedelmi tevékenységet.
- Olcsó a telepítése, nem kíván szakértelmet a működtetése.
- A számítógép memóriájából lekérdezhetőek a készlettel kapcsolatos adatok.
- Egyszerűbben elkészíthetőek a megrendelések.
- Optimális készletgazdálkodást biztosít.
- Nehezen olvashatóak a vonalkódok.

7. feladat

Számcsoport:	Jelentése:	Kibocsátó:
599	A GS1 tagország azonosító száma.	GS1brüsszeli központja.
82007	A tagországon belül a gyártó azonosítószáma.	A tagország kódírodája (GS1 Magyarország)
4343	Konkrét termékazonosító szám.	A gyártó.
6	Ellenőrző szám.	GS1 programjával határozzák meg.

8. feladat

- ETK: 820074343

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Buzás Gizella: Általános áruismeret Képzőművészeti Kiadó 2005, 2008

Kunvári Enikő – Rozsonics Angéla: Kereskedelmi ismeretek a modulrendszerű képzéshez
Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

<https://kereses.magyarország.hu/jogszabalykereso> (2010.07.23.)

<http://www.mkfe.hu/index.php?/honlap/informaciok/jogtar/index.htm> (2010.07.23.)

http://gisfigyelo.geocentrum.hu/informatika/kisokos_vonalkod.html (2010.07.23.)

<http://www.managementkiado.hu/vam.php?word=4418&x=17&y=3> (2010.07.23.)

<http://www.gs1hu.org/default.asp?idx=61> (2010.07.23.)

http://www.gs1hu.org/download/vonalkod_fuzet_2007.pdf (2010.07.23.)

<http://www.ksh.hu> (2010.07.23.)

www.itdh.com (2010.07.23.)

<http://www.eur-lex.hu> (2010.07.23.)

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Buzás Gizella: Általános áruismeret Képzőművészeti Kiadó 2005, 2008

Kunvári Enikő – Rozsonics Angéla: Kereskedelmi ismeretek a modulrendszerű képzéshez
Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

<http://www.gs1hu.org>

<http://www.ksh.hu>

A(z) 0004–06 modul 006–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 341 01 0010 31 01	Bútor- és lakástextil-eladó
31 341 01 0010 31 02	Élelmiszer- és vegyiáru-eladó
31 341 01 0010 31 03	Műszakicikk eladó
31 341 01 0010 31 04	Porcelán- és edényáru-eladó
31 341 01 0010 31 05	Ruházati eladó
31 341 01 0010 31 06	Zöldség-gyümölcs eladó
52 341 07 0100 31 01	Hírlapárus, trafikos
52 341 07 0100 51 01	Kazetta- és lemezeladó, -kölcsönző
52 341 07 0100 51 02	Óra-ékszer és díszműáru eladó
52 341 07 0100 31 02	Papír, írószer eladó
33 341 03 0100 31 01	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 02	Gépészeti anyag- és alkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 03	Járműalkatrész-eladó
33 341 03 0100 31 04	Telepi építőanyag-eladó
33 341 03 0100 31 05	Villamossági anyag- és alkatrész-eladó
51 341 01 0100 33 01	Kisgép- és műszakicikk-kölcsönző
31 341 03 0000 00 00	Töltőállomás-kezelő
33 215 02 0100 31 01	Virágbolti eladó
52 341 06 0000 00 00	Könyvesbolti eladó
51 341 02 0000 00 00	Régiségkereskedő
54 481 03 0010 54 04	IT kereskedő
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő
31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

22 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató